

1. Referentie

Referentie	Van Houtte, M. (2001). <i>Zo de school, zo de slaagkansen</i> . Onuitgegeven doctoraatsthesis. UGent, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, Vakgroep Sociologie.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Doctoraatsthesis

2. Abstract

De hoofddoelstelling van dit onderzoek is de vraag waarom er verschillen aan te duiden zijn naar schoolsector, de door de school aangeboden onderwijsvorm(en) en de schoolgrootte. Gezien het belang van onderwijs als selector – en hiermee samenhangend het vaak definitieve karakter van bepaalde beslissingen – en steunend op de vaststelling dat verschillende instellingen een verschillende impact hebben op het mislukken op school, wordt de vraag gesteld hoe de effecten van bepaalde schoolkenmerken op de slaagkansen van individuele leerlingen te verklaren zijn. Dit onderzoek vindt plaats aan de hand van een vragenlijst afgenomen bij ASO en TSO/BSO leerlingen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoord(en)	Academische cultuur, schooleffecten, schoolverschillen in falen

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Mieke Van Houtte Vakgroep Sociologie UGent Korte Meer 5 9000 Gent Tel: 09/ 264 67 96 Fax : 09/ 264 69 75 hilde.vanpeteghem@ugent.be http://www.psw.ugent.be/socio/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Kan het effect van schooltype en SES-context van de school op de slaagkansen van de leerlingen geheel of gedeeltelijk toegeschreven worden aan de academische leerlingen- en stafledencultuur van de school?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief, schriftelijke vragenlijst via gesloten vragenlijst, klassikaal afgenomen.
Onderzochte groep	34 scholen uit het katholieke net, er wordt een onderscheid gemaakt tussen scholen die in de bovenbouw zowel TSO als BSO aanbieden maar geen ASO en scholen die in de bovenbouw louter ASO aanbieden. In totaal zijn 3786 leerlingen bevraagd. Alle 5 ^{de} jaars-leerlingen werden bevraagd op de scholen. 850 vragenlijsten werden verspreid onder leerkrachten en directies, er is uiteindelijk

	informatie van 745 stafleden.
Bereik	Regionaal (Oost- en West-Vlaanderen)

7. Resultaten

Slaagkansen	De slaagkansen van leerlingen kunnen niet enkel toegeschreven worden aan individuele kenmerken van de leerling. Ook schoolfactoren spelen een rol in de slaagkansen. Faalkansen zijn hoger in zuivere TSO/BSO-scholen vergeleken met zuivere ASO-scholen. Ook de SES-context van de school is belangrijk. Hoe lager de SES-context van de school, hoe hoger de faalkansen.
Academische cultuur?	De eigenlijke vraag van dit onderzoek, met name de waarden van leerlingen- en stafledencultuur als verklarende factor voor de gevonden schooleffecten, kan positief beantwoord worden. De lagere academische gerichtheid van de stafledencultuur vormt een belangrijke verklaring voor de lagere slaagkansen van leerlingen in TSO/BSO-scholen in vergelijking met leerlingen in ASO-scholen. Ook het effect van SES-context van de school kan in termen van de academische stafledencultuur verklaard worden. Een lagere SES-context van de school gaat gepaard met een geringere academische gerichtheid van de stafleden. De mate waarin de leerlingen onderwijsbaar gevonden worden in de stafledencultuur, wat zich uit in de mate waarin de stafledencultuur academische doelen benadrukt, is bepalend voor de slaagkansen van de leerlingen in alle jaren. Naarmate leerlingen ouder worden, neemt het effect van de stafledencultuur wellicht af.
Leerlingencultuur?	Op jongere leeftijd speelt de studie- en prestatiegerichtheid van de medeleerlingen inderdaad een rol op de slaagkansen van de leerlingen. Vanaf een bepaalde leeftijd hangen de slaagkansen niet meer af van de studiegerichtheid van medeleerlingen en speelt deze factor geen verklarende rol meer.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Brutsaert, H. & Van Houtte, M. (2002). Girls' and boys' sense of belonging in single-sex versus coeducational schools. *Research in Education*, 68, 48-56.

Van Houtte, M. (2003). Verliezers zullen verliezen, of niet? *Didaktief & School*, 33, (1/2), 18-19.

Van Houtte, M. (2003). Reproductietheorieën getoetst: de link tussen SES-compositie van de school en onderwijscultuur van leerkrachten en directie, *Mens en Maatschappij*, 78, (2), 119-143.

Van Houtte, M. (2004). Why boys achieve less at school than girls: the difference between boys' and girls' academic culture, *Educational Studies*, 30, (2).

9. Beleidsaanbevelingen

/

10. Samenvatting

Het onderwerp van deze studie is het falen van leerlingen in het secundair onderwijs. Falen impliceert niet normaal vorderen, wat de vorm kan aannemen van zittenblijven of naar een lagere studierichting afzakken.

Het uitgangspunt van de studie was de vaststelling dat de slaagkansen van leerlingen in het secundair onderwijs niet alleen individueel bepaald worden, maar ook afhankelijk zijn van de school waar de leerling les volgt, wat blijkt uit de schoolinspectieverslagen. Deze vaststelling wordt in dit onderzoek bevestigd. Conclusie is dat, hoewel de oorzaken voor falen voornamelijk op individueel vlak gezocht moeten worden, ook de school niet onbelangrijk is.

De data uit het onderzoek bevestigen het belang van de onderwijsvorm die de school aanbiedt. De kans te falen is merkbaar groter in een TSO/BSO-school dan in een ASO-school, zelfs wanneer rekening gehouden wordt met individuele leerlingkenmerken als bekwaamheid en socio-economische status van het gezin. Parallel kan worden vastgesteld dat de kans te falen groter is in scholen met een lagere SES-context.

Er kan empirisch worden vastgesteld dat zowel de leerlingen- als de stafledencultuur samenhangen met de structurele, compositorische en beleidskenmerken van de school. In ASO-scholen is de leerlingencultuur meer studiegericht, maar niet meer prestatiegericht, dan in TSO/BSO-scholen. De leerlingencultuur is ook meer

studiegericht in scholen met een hogere SES-context, maar de SES-context van de school bepaalt de prestatiegerichtheid van de leerlingencultuur niet.

Met betrekking tot schooltype, wijst het onderzoek uit dat zowel ASO-leerlingen als TSO/BSO-leerlingen eerder positief antwoorden op de verschillende prestatie-items.

De stafledencultuur in ASO-scholen wordt meer gekenmerkt door het benadrukken van academische doelen, het onderwijsbaar vinden van de leerlingen en vertrouwen stellen in de leerlingen dan de stafledencultuur in TSO/BSO-scholen. Hetzelfde geldt voor de stafledencultuur in scholen met een hogere SES-context in vergelijking met die in scholen met een lagere SES-context.

Een volgende stap was nagaan of leerlingen- en stafledencultuur de slaagkansen van leerlingen determineren. De studie- en prestatiegerichtheid van de leerlingencultuur speelt vooral bij jongere adolescenten een rol van betekenis. Naarmate de leerlingen ouder worden, worden hun slaagkansen minder bepaald door de studie- en prestatiecultuur van hun medeleerlingen.

De mate waarin de leerlingen onderwijsbaar gevonden worden in de stafledencultuur, wat zich uit in de mate waarin de stafledencultuur academische doelen benadrukt, is bepalend voor de slaagkansen van de leerlingen in alle jaren. Wellicht verliest de stafledencultuur aan belang naarmate de leerlingen ouder worden, omdat ze dan minder gericht zijn op volwassenen en dus minder vatbaar zijn voor verwachtingseffecten. Het vertrouwen in de leerlingen en de aandacht voor discipline en controle, spelen alleen de eerste jaren van het secundair onderwijs een rol voor de slaagkansen van de leerlingen. Het lijkt erop dat er bij leerlingen na verloop van tijd in dit verband een vorm van gewenning optreedt.

De eigenlijke vraag van dit onderzoek, met name de waarde van leerlingen- en stafledencultuur als verklarende factor voor de gevonden schooleffecten, kan positief beantwoord worden. De academische gerichtheid van de stafledencultuur vormt een belangrijke verklaring voor de lagere slaagkansen van leerlingen in TSO/BSO-scholen in vergelijking met leerlingen in ASO-scholen. Ook het effect van SES-context van de school kan in termen van de academische stafledencultuur verklaard worden. De leerlingencultuur is van belang in zoverre dat de leerlingen een leeftijd hebben waarop ze zich erdoor laten leiden: vanaf een bepaalde leeftijd hangen de slaagkansen niet meer af van de studiegerichtheid van medeleerlingen en speelt deze factor, logischerwijze, geen verklarende rol meer.